

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ДО ВИКЛАДАННЯ В ШКОЛАХ (АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ)

Скрипка Ірина Миколаївна,

доцент кафедри теорії та методики спорту
Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка
ORCID ID: 0000-0002-4446-2122

У даній роботі встановлено, що серед закордонних дослідників та практиків сфери фізичної культури та спорту існують дискусії та питання про те, що має становити правомірність, зміст і призначення предмета фізичного виховання. Визначено актуальність досліджень щодо того, як працює освіта вчителів, та ознайомлення вчителів з поняттям здоров'я та які докладаються зусилля для ознайомлення вчителів з тим, що у навчальних програмах з фізичної культури йдеться про здоров'я.

Проаналізовано та визначено, що нова Норвежська навчальна програма наголошує на різноманітних рухових заходах, грі та практиці більшою мірою, ніж раніше. Предмет полегшує широкий вибір різних рухових дій. Існує зміщення предмета до менш орієнтованого на спорт, але спортивна перспектива все ще захищена тим фактом, що спортивні заняття включені як частина концепції рухової діяльності. Навчання предмету «Спорт і здоров'я» у Швеції спрямоване на формування в учнів різноманітних рухових навичок, інтересу до фізичної активності та відпочинку на природі. Учням мають бути створені умови для формування корисних звичок у способі життя з метою мати можливість впливати на своє здоров'я протягом усього життя.

В LK20 вказується, що саме компетентнісні цілі є основою для оцінювання з предметів як під час, так і в кінці навчання. Це означає, що оцінювання має базуватися на тому, як компетентність у фізичному вихованні описана у навчальній програмі. Під час оцінювання студенти та фахівці спеціальності фізичної культури та спорту згідно з навчальною програмою (Lgr22) повинні використовувати оцінювання досягнень учнів за класами (критеріями) від А (вищий рівень) – це коли учень виконує рухову діяльність, яка включає складні рухи у різних фізичних контекстах і добре адаптує свої рухи до мети діяльності, до Е (низький рівень) – учень виконує рухову діяльність, яка включає складні рухи у різних фізичних контекстах, і певною мірою адаптує свої рухи до мети діяльності. Підтверджено, що фізичне виховання та спорт у країнах Скандинавії зберігає традиційну рухову активність у суспільстві, але також стимулює експериментування і творчий розвиток в альтернативних формах руху.

Ключові слова: робочі програми, навчальні плани, країни Скандинавії, фізична культура та спорт.

Skrypka Iryna. International experience of training specialists for physical culture and sports for teaching in schools (analysis of curriculums)

It has been established that among foreign researchers and practitioners in the field of physical culture and sports there are discussions and questions about what should be the legality, content and purpose of the subject of physical education. The relevance of research related to how teacher education works and familiarizing teachers with the concept of health and what efforts are being made to familiarize teachers with what is said about health in physical education curricula is determined.

It has been analyzed and determined that the new Norwegian curriculum emphasizes a variety of movement activities, play and practice to a greater extent than before. The subject facilitates a wide selection of different motor actions. There is a subject shift towards a less sports-oriented subject, but the sports perspective is still protected by the fact that sports activities are included as part of the concept of motor activity. Experiences of nature and safe and sustainable transport are central to this subject. Teaching the subject "Sports and health" in Sweden is aimed at forming students' versatile motor skills, interest in physical activity and recreation in nature. Through teaching, students should be given the opportunity to develop good lifestyle habits in order to be able to influence their health throughout their lives.

LK20 indicates that it is the competence objectives that form the basis for assessment of subjects both during and at the end of training. This means that assessment should be based on how competence in physical education is described in the curriculum. During the evaluation, students and professionals of the specialty of physical culture and sports according to the curriculum (Lgr22) should use the assessment of student achievements by classes (criteria) from A (higher level) is when the student performs a motor activity that includes complex movements in different physical contexts, and adapts his movements well to the purpose of the activity to E (low level) the student performs motor activities that involve complex movements in different physical contexts and to some extent adapts his movements to the purpose of the activity.

It has been confirmed that physical education and sports in the Scandinavian countries preserve traditional movement activity in society, but also stimulate experimentation and creative development in alternative forms of movement.

Key words. Work programs, curricula, Scandinavian countries, physical culture and sports.

Актуальність. Протягом багатьох років здоров'я визначали по-різному, так у 1948 році Всесвітня організація охорони здоров'я визначила здоров'я як «стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб чи фізичних вад». Проблема з цим визначенням полягає у тому, що воно передбачає занадто багато, і виходячи з цього визначення здоров'я, більшість населення світу має погане

здоров'я. Заходи щодо підтримки міцного здоров'я включають, серед іншого, здорову дієту, фізичну активність та здатність впоратися зі стресом.

Hanne H. Mong (Норвежський спортивний інститут), 2020 досліджувала, як вчителі фізичного виховання в Норвегії розуміють і викладають здоров'я під час фізичного виховання в середніх школах. З результатів дослідження було визначено, що необхідне включення

більшої кількості аспектів здоров'я у викладання, що надасть учням більше можливостей зрозуміти здоров'я як щось більше, ніж фізичне здоров'я, тобто потрібно більше знань про те, як викладають здоров'я в освіті фахівців цієї сфери. А саме, як працює підготовка вчителів, щоб познайомити вчителів з концепцією здоров'я та як це працює, щоб ознайомити вчителів з тим, що навчальна програма розповідає про здоров'я [3]. Аналіз Інтернет джерел та офіційних сайтів вказує на дискусії серед закордонних дослідників та практиків сфери фізичної культури та спорту, що здоров'я у фізичному вихованні є частиною постійної дискусії. Професійна дискусія про те, що має становити правомірність, зміст і призначення предмета фізичного виховання. З метою вивчення міжнародного досвіду щодо викладання та підготовки фахівців у сфері фізичного виховання та спорту вважаю дане дослідження актуальним та таким, що потребує подальшого вивчення.

Мета – здійснити аналіз навчальних планів з фізичного виховання країн Скандинавії та визначити основні фахові компетентності фахівців з фізичної культури та спорту до проведення занять.

Завдання.

1. Аналіз закордонної науково-методичної літератури, веб-сайтів та навчальних планів з фізичного виховання.

2. Встановити особливості підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту до проведення предмету фізичне виховання в школах країн Скандинавії (на прикладі Норвегії та Швеції)

Виклад основних результатів дослідження

З результатів аналізу нового навчального плану з фізичного виховання Норвегії (LK20) бачимо, що поступово ця дисципліна впроваджується після оновлення предметів. У загальній частині навчального плану зазначено, що «опанування громадського здоров'я та життя як міждисциплінарна тема. І школа повинна давати учням навички, які сприяють гарному психічному та фізичному здоров'ю та створюють можливості робити відповідальний життєвий вибір» (Kunnskapsdepartementet, 2020).

Як засвідчують чисельні дослідження [4; 6] здоров'я людини є складним феноменом, що становить індивідуальну та суспільну цінність. В кінці XX ст. більшість наукових досліджень по різному трактували поняття здоров'я, так Antonovsky A. розуміння здоров'я представив через салютогенний підхід до здоров'я. На відміну від біомедичної перспективи, яка пов'язана із захворюваннями, центром салютогенного підходу є цілісне уявлення про здоров'я (Quennerstedt, 2006). Салютогенетичний (від лат. salus – здоров'я, добре самопочуття, щастя) підхід до визначення здоров'я та його суть полягає у тому, що нормальним станом організму є неупорядкованість, стан порушення гомеостазу, на який мають вплив як внутрішні, такі зовнішні чинники.

Prof. Peter F. Hjort визначає, що: «Міцне здоров'я належить тим, хто має здатність опанувати та адаптуватися до неминучих життєвих ситуацій» [5] Mong, H. H. (2019). Визначає, що здоров'я – дидактичне явище

у фізичному вихованні, у 8-10 класах у початковій та молодшій середній школі. Вчителі учнів цього віку особливо стурбовані підвищенням обізнаності серед учнів про важливість фізичної активності у повсякденному житті, про те, як вони можуть піклуватися про власне тіло, а також про прості принципи тренувань. Дослідження показують, що потрібно більше знань про те, як навчають здоров'ю в освітніх програмах для вчителів. Буде актуальним дослідити, як працює освіта вчителів, щоб познайомити вчителів з поняттям здоров'я та як докладаються зусилля для ознайомлення вчителів з тим, що навчальна програма говорить нам про здоров'я [2]

Проаналізувавши навчальні плани з фізичного виховання було визначено:

(Норвегія)

1. Предмет полегшує широкий вибір різних рухових дій, а учні більшою мірою досліджуватимуть власну ідентичність та самооцінку та розумітимуть зв'язок між рухом, тілом, фізичними вправами та здоров'ям.

2. Навчальна програма наголошує на різноманітних рухових заходах, грі та практиці більшою мірою, ніж раніше. Предмет полегшує широкий вибір різних рухових дій. Існує зміщення предмета до менш орієнтованого на спорт, але спортивна перспектива все ще захищена тим фактом, що спортивні заняття включені як частина концепції рухової діяльності.

3. Головне місце в предметі як за змістом, так і за формою роботи займають гра та практика. Учні повинні брати активну участь у власному навчальному процесі, а навчальна програма підкреслює, що учні повинні розмірковувати про свій власний розвиток у предметі. Фізична активність і психічне здоров'я більшою мірою розглядаються в контексті. Предмет має сприяти розвитку у студентів розуміння того, що всі студенти мають різні передумови та можливості, і визнавати відмінності, залучаючи кожного.

(Швеція)

1. Навчання предмету «Спорт і здоров'я» має бути спрямоване на формування в учнів різнобічних рухових навичок, інтересу до фізичної активності та відпочинку на природі. Завдяки викладанню, учням мають бути створені умови для формування корисних звичок у способі життя з метою мати можливість впливати на своє здоров'я протягом усього життя.

2. Навчання має бути розроблено таким чином, щоб усі учні могли постійно брати участь у навчальній діяльності та створити учням умови для участі в інших рухових заходах у школі. Це також має сприяти розвитку у студентів гарного тіла та впевненості у власних фізичних можливостях. Під час навчання студенти повинні мати можливість стикатися з різними видами діяльності в різних середовищах і контекстах і мати можливість розвивати свої навички співпраці та поваги до інших.

3. Завдяки навчанню учням необхідно надати можливість розвинути вміння перебувати на свіжому повітрі та на природі в різні пори року та розвинути розуміння цінності активного життя на природі.

4. Навчання має надати учням умови для розвитку знань про те, що впливає на фізичні здібності, а також

знання про те, як рух і рухова діяльність пов'язані з фізичним, психічним і соціальним здоров'ям. Крім того, учням необхідно надати можливість планувати та проводити різні види діяльності. Учням також необхідно надати можливість розвивати знання предметних понять. Таким чином вони отримують умови для рефлексії своєї участі в заходах і висловлення позиції щодо питань, пов'язаних зі спортом, здоров'ям та життям на природі.

Оцінювання учнів у закладах початкової та середньої освіти в країнах Скандинавії здійснюються згідно навчальних планів.

У Норвегії передбачаються такі умови:

1. Саме компетентнісні цілі є основою для оцінювання з предметів як під час, так і в кінці навчання. Це означає, що оцінювання має базуватися на тому, як компетентність у фізичному вихованні описана в навчальній програмі. Це стосується всіх предметів і не змінюється від Kunnskapsløftet 2006 (LK06) до Kunnskapsløftet 2020 (LK20). Те, як слід розуміти передумови та зусилля студента в предметі фізичного виховання, також не змінилося з LK06 на LK20.

2. Новим для оцінювання в LK20 є те, що цілі компетентності повинні розумітися у світлі тексту «Про предмет» у навчальних програмах. Це означає, що вчителі повинні знати про різні частини навчальної програми та зв'язок між ними. Якщо навчання продовжується відповідно до LK06, ця зміна не застосовується.

3. Зусилля учнів є частиною основи для оцінювання, коли це впливає з навчальної програми з предмету, як це відбувається з фізичного виховання.

Положення Закону про освіту стверджують, що ні попередні вимоги, ні пропуски, ні порядок, ні поведінка не повинні включатися в оцінювання з предметів. Це пов'язано з тим, що компетентність учнів повинна оцінюватися відповідно до цільових показників компетентності в навчальному плані. Це означає, що припущення студентів не є частиною основи оцінювання з фізичного виховання. Знання вчителями передумов студентів, тим не менш, є важливим у роботі з навчанням та оцінюванням предмету.

У Швеції Навчальна програма (Lgr22) для початкової школи, а також для дошкільних класів і позашкільних закладів використовує оцінювання досягнень учнів за класами (критеріями) від А (Учень виконує рухову діяльність, яка включає складні рухи в різних фізичних контекстах, і добре адаптує свої рухи до мети діяльності.) до Е (Учень виконує рухову діяльність, яка включає складні рухи в різних фізичних контекстах, і певною мірою адаптує свої рухи до мети діяльності.)

Висновки.

В результаті аналізу досліджень закордонних методичних рекомендацій та законодавчих документів встановлюємо, що фізичне виховання зберігає традиційну рухову активність у суспільстві, але також стимулює експериментування і творчий розвиток в альтернативних формах руху. Фізичне виховання сприяє критичному мисленню про ідеали тіла, які можуть вплинути на самопізнання, здоров'я, фізичні вправи та спосіб життя. Активний відпочинок та природний транспорт створюють основу.

Література:

1. Antonovsky A. Health, Stress and Coping. San Francisco : JosseyBass, 1979. 225 p.
2. Mong, H. H. «I kroppsøving så tenker jeg nok mest på det fysiske» – En studie om kroppsøvingslæreres forståelse og undervisning om helse i faget. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 3(2). 2019. URL: <https://doi.org/10.23865/jased.v3.1463>.
3. Mong Ню Н. Forskningsartikler: forskningsartikler: temanummer Norges idrettshøgskole, 2022. URL: <https://doi.org/10.23865/jased.v3.1463>.
4. Лук'янченко М.І. Здоров'я людини через призму моделі салютогенезу: теорія та практика. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні*. 2010. С. 58–60.
5. URL: <https://ndla.no/nb/subject:187c1484-84a5-474d-bf63-0c7915809a7d/topic:d792acc0-d332-48cf-9116-0db520e34f19/topic:4237277e-0382-41bc-9736-9b176dcd7b6b/resource:5d770e04-fe70-4178-a20f-904ccc527869>.
6. URL: <https://ndla.no/nb/subject:187c1484-84a5-474d-bf63-0c7915809a7d/topic:d792acc0-d332-48cf-9116-0db520e34f19/topic:4237277e-0382-41bc-9736-9b176dcd7b6b/resource:df452c23-df5c-4311-b436-3b197f27fe03>.
7. Норвегія навчальний план. URL: <https://www.udir.no/lk20/kro01-05?lang=nob>.
8. Швеція навчальний план. URL: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-96270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRIDR01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfce44715d35a5cdfa219f>.
9. Закон Норвегії про здоров'я. URL: <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/folkehelse/innsikt/folkehelsearbeid/id673728/>.

References:

1. Antonovsky A. Health, Stress and Coping. (1979). San Francisco: JosseyBass, 225 p.
2. Mong, H. H. (2019). «I kroppsøving så tenker jeg nok mest på det fysiske» – En studie om kroppsøvingslæreres forståelse og undervisning om helse i faget. *Journal for Research in Arts and Sports Education*, 3(2). <https://doi.org/10.23865/jased.v3.1463>
3. Mong Ню Н. (2022) Forskningsartikler: forskningsartikler: temanummer Norges idrettshøgskole, DOI: <https://doi.org/10.23865/jased.v3.1463>
4. Lukyanchenko M.I. (2010). Zdorovya lyudyny cherez pryzmu modeli salyutohenezu: teoriya ta praktyka. [Human health through the prism of the salutogenesis model: theory and practice]. *Pedahohika, psykhohohiya ta medyko-biologichni*. pp. 58-60 [in Ukrainian]

5. Hva er helse? Retrieved from: <https://ndla.no/nb/subject:187c1484-84a5-474d-bf63-0c7915809a7d/topic:d792acc0-d332-48cf-9116-0db520e34f19/topic:4237277e-0382-41bc-9736-9b176dcd7b6b/resource:5d770e04-fe70-4178-a20f-904cec527869> [in Norwegian]
6. Hva er psykisk helse? Retrieved from: <https://ndla.no/nb/subject:187c1484-84a5-474d-bf63-0c7915809a7d/topic:d792acc0-d332-48cf-9116-0db520e34f19/topic:4237277e-0382-41bc-9736-9b176dcd7b6b/resource:df452c23-df5c-4311-b436-3b197f27fc03> [in Norwegian]
7. Norvehiya navchalnyy plan [Norway curriculum] Retrieved from: <https://www.udir.no/lk20/kro01-05?lang=nob> [in Norwegian]
8. Shvetsiya navchalnyy plan [Sweden curriculum]. Retrieved from: <https://www.skolverket.se/undervisning/grundskolan/laroplan-och-kursplaner-for-grundskolan/laroplan-lgr22-for-grundskolan-samt-for-forskoleklassen-och-fritidshemmet?url=-996270488%2Fcompulsorycw%2Fjsp%2Fsubject.htm%3FsubjectCode%3DGRGRIDR01%26tos%3Dgr&sv.url=12.5dfec44715d35a5cdfa219f> [in Swedish]
9. Zakon Norvehiyi pro zdorovya [Norwegian Health Act] Retrieved from: <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/folkehelse/innsikt/folkehelsearbeid/id673728> [in Norwegian]